

Пригодна реч добитнице Награде „Марија Илић-Агапова“
др Светлане Мирчов, библиотекара-саветника

Поштовани и драги књигохранитељи и књигољупци,

Дозволите ми да се прво захвалим Библиотеци града Београда која ми је доделила ово високо признање. Захвалност дугујем и онима који су сматрали да ову награду заслужујем, те су ме за њу предложили. Топло осећање дуга гајим и према свим колегама - библиотекарима са којима сам сарађивала, посебно онима од којих сам учила и који су ми преносили своје богато знање, ентузијазам и љубав према нашем племенитом позиву. Неке од њих желим да у овом свечаном часу поменем, на првом месту оне чији сам ђак била на последипломским и докторским студијама, проф. др Војислава Максимовића, проф. др Славка Леовца, проф. др Љубинку Башовић, затим оне који су ми у свакодневном раду и учењу несебично помагали и уводили ме у тајне библиотекарског и библиографског заната: Милета Живанова, Силвију Ђурић, Добривоја Младеновића, Бранку Булатовић, Александра Пејовића. Својим прегалаштвом и својим богатим стваралачким опусом посредно су утицали на моје усавршавање и моје библиотекарско сазревање и негдашњи посвећеници наше струке чији сам живот истраживала и о њима писала. Изнад свих академик, библиотекар и историчар Јован Н. Томић који је у првим деценијама 20. века са великим ентузијазмом, радним еланом и одличним познавањем струке водио националну библиотеку, као и Милорад Панић-Суреп који је, попут знаменитог претходника, уздигао и проширио стручну делатност Народне библиотеке Србије и обезбедио јој, по први пут у њеној дугој историји, леп и простран дом какав доликује највишој националној културној институцији. Данас је, нажалост, потиснуто у заборав да је он личност најзаслужнија за очување свеукупне српске духовне баштине, а његове пророчанске речи и сада опомињу: „Без корена ће нас ветри лакше одувати“. Не желим никако да заборавим колеге са којима сам деценијама делила и слadak и горак библиотекарски хлеб, прво у звездарској библиотеци „Вук Караџић“, затим у Народној библиотеци Србије и сада у Библиотеци Правног факултета Универзитета у Београду. Посебно место у мом професионалном делању заузима проф. др Борјанка Трајковић, са којом сам дуги низ година успешно сарађивала гајећи исту наклоност према књизи и особиту тежњу да се спасу од заборава значајне личности нашег библиотекарства и наше културне историје, као и њихова драгоценца дела.

Кругу оних од којих сам стицала прва библиотекарска знања припада и Марија Илић-Агапова. Као млад библиотекар, пре тридесетак година, одабрала сам да тема мог стручног рада на библиотекарском испиту буде *Рад са читаоцима у јавним библиотекама*. Тражећи литературу, прегледала сам књиге о библиотекарству похрањене у огранку „Вук Караџић“ истоимене библиотеке на Звездари. Поред осталих, ту је била и књига *Јавне библиотеке* Марије Илић-Агапове. У први мах сам се обрадовала, а онда и растужила, јер су листови књиге били нерасечени. Дакле, овај примерак, помислила сам, још нико није прочитао, ја ћу бити прва која ће му, низ година након објављивања 1934. године, удахнути живот. Ауторка ми је била непозната, али је књига сведочила да је у

питању умна жена, одличан зналац библиотекарства, посвећеник и заљубљеник у наш књигољубиви и човекољубиви позив. Ово лепо и јасно написано стручно штиво пажљиво сам прочитала, помно усвајајући практичне и теоријске поуке. Током наредних деценија бављења библиотекарством сазнавала сам све више о првој управници Библиотеке и Музеја града Београда, о њеној жељи да и теоријски и практично унапреди струку и обогати институције на чијем је челу била. Њени текстови објављивани у периодици пратили су рад водећих библиотека на страни, преносећи њихова позитивна искуства, важне новине и побољшања у стручном раду. Тако је она, и делом и пером, ширила љубав према књизи и књигохранилиштима, подстичући стручност, озбиљност и доследност у делању. Остали текстови госпође Агапове били су разноврсне садржине. Већина је посвећена Београду и Београђанима. То су кратки есеји о историји престонице или питки и леви записи о људима судбински везаним за Град или институцију којом је руководила - поклонодавци, знаменити сарадници, знани или заборављени великани, али и обични људи чији су животи, такође, уткани у душу Београда. Ауторка пише и о ретким или непознатим књигама, посебно оним које говоре о Београду, затим о важним и преломним догађајима који су одредили судбину Града, о научницима и уметницима, о чуварима и браниоцима слободе у рату и градитељима у миру. Данас име и дело Марије Илић-Агапове, библиотекара, историчара, архивара, новинара, доктора права и адвоката, полиглоте и преводиоца, више не прекрива вео заборава. Њена матична институција јој се одужила 2001. године установљењем награде која носи њено име и објављивањем њених *Одабраних радова* (2002), као и поновним издањима њених књига: *Илустрована историја Београда* (2002); *Јавне библиотеке* (2003); *Син браниоца Београда : догађај из борбе под Београдом* (2003).

Драго ми је што Маријом Илић-Агаповом почиње и завршава се мој библиотекарски радни век. Почиње књигом *Јавне библиотеке*, а завршава се доделом овог високог признања које носи светло и часно име културног прегаоца са којим имам сличне погледе на нашу струку, на очување културе, традиције и духовности нашег града и нашег народа.